This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

ORIGO
CHARACTERIS SCLAVONICI,

Vulgo dicti

CIRULICI

Paucis generatim monſtrata
Ortus vero & progreſſus Characteris,
Vulgo dicti

GLAGOLITICI,

pluribus ſigillatim deſcriptus
tanquam eximia
Hiſtoriæ Linguæ Sclavonicæ Pars
Occaſione Orationum
Quas in Gymnaſio Berlinenſi, Die II. April, M D CC XXVII. poſt horam IIX. ante meridiem, Collegæ nuper promoti, poſt publicæ Introductionis actum habebunt.

I. Ad Rectoratum aſcendens, & *B. Dn. Chriſtoph. Fried. Bodenburgio* ſuccedens Conrector *Johannes Leonhardus Friſch.*

II. Ad Conrectoratum promotus Subrector, *Dn. Carolus Andreas Hennings.*

III. Ad Subrectoratum vero adſcitus novus Collega *Dn. Martinus Georgius Chriſtgau.*

IV. Ad Cantoris Nicolaitani munus denique vocatus & Patri ſeneſcenti Adjunctus *Dn. Jacobus Ditmar.*

Ad quas audiendas
Ampliſſimos & Spectatiſſimos Patronos;
Summe Venerandos Ephoros; Plurimumque reverendos Eccleſ. Miniſtros; Cunctosque Gymnaſii noſtri Fautores, Rei literariæ promotores, & amicos
Demiſſe & officioſiſſime
invitat
JOHANN LEONHARD FRISCH
Rector voc.

Digitized by Google

Digitized by Google

IDem & docenti & diſcenti debet eſſe propoſitum, ut ille prodeſſe velit, hic proficere. Hæc Senecæ philoſophi ethnici egregia verba de officio docentium & diſcentium omnibus placuerunt, quicunque unquam ea in epiſtolis ejus legerunt: Inprimis vero fidelibus ſcholarum publicarum inter Chriſtianos præceptoribus, quibus amor purior eandem regulam præſcribit, &, ut eam diſcipulis inculcent, ipſique ei ſatisfaciant perpetuo incitamento eſt. Hinc amplectuntur non tantum occaſiones quibus quotidie diſcentibus prodeſſe poſſunt, ſed arripiunt etiam eas, quæ certis modo temporibus offeruntur. Inter quas publicæ ad Scholarum ſolennia invitationes commodiſſimæ ſunt. Quicquid enim in ejusmodi Programmatibus vel in præfatione profertur, vel in alia ejus parte inſpergitur, vel quocunque modo additur, illud diſcipuli cupidius legunt, quia novi quid eſt; citius perlegunt, quia paucis foliis abſolvitur; lubentius legunt, quia ad hanc lectionem non coguntur; tenacius quoque omnia in memoria eorum hærent, quia hæc ſcripta die ſolenni affiguntur, circumferuntur, diſtribuuntur. Accedit ad hanc Programmatum noſtrorum commoditatem, quod ope illorum propoſitum noſtrum etiam ad multos extendi posſit, qui olim informatione noſtra uſi ſunt, imo ad omnes quos non pudet quocunque modo proficere. Addo, quod hac occaſione Superioribus noſtris & Scholæ Patronis rationem quodammodo reddimus, quibus ſtudiis horarum ſuccisivarum partem conſumpſimus. Propriæ tamen utilitatis, fatemur ingenue, non immemores, ita prodeſſe volumus, ut ipſi proficiamus. Doctiorum enim Virorum hoc modo judicia, & ſæpe additamenta elicimus, & approbatione eorum conatibus noſtris auctoritatem quandam acquirimus.

Digitized by Google

Cogitanti vero mihi quam potiſſimum materiam ad hunc finem eligerem, occurrit, imo nutu quodam, ad quem me totum converto, præcipitur,

Hiſtoria Linguæ Sclavonicæ.

CUjus linguæ magna quidem pars Grammaticis, Lexicis, ſcriptisque varii generis exculta eſt, Hiſtoriæ tamen ejus major pars inculta jacet. Lingvæ Sclavonicæ vero nomine non intelligo eam tantum dialectum, qua incolæ Regni utuntur, quod in Geographia Sclavonia dicitur, ſed magnam illam hujus & tot aliarum dialectorum Matrem fœcundiſſimam; Inter quas notiores ſunt Polonica, Rusſica, Bohemica & Vendica ſive Veneda. Cæteræ vero plerisque adeo ignotas eſſe videmus, ut pauci nomina earum audiverint, pauciores characterem Sclavonicum viderint, quo tot magna regna & celebres provinciæ utuntur,

Cyrulicum nimirum, & qui ex eo orti ſunt, *Glagoliticum* & *NeoRusſicum*.

DE hujus Characteris Sclavonici ſive Cyrulici origine jam aliquid in genere, plura vero de Glagolitico in ſpecie dicam: Seculo poſt C. N. nono, Philoſophus quidam natione Græcus, religione Chriſtianus, nomine Conſtantinus, primus fuit qui Linguam Sclavonicam literis Græcis ſcribere cœpit, quod alii ante eum Latinis tentarunt. Hujus conatus ipſæ Sclavonicæ literæ, etiam hiſtoria tacente, testes eſſe poſſunt. Figuram enim Græcarum literarum omnium, quas vocamus majores (minores enim tum non erant) adhuc in eis agnoſcimus.

Quia vero Sclavonicæ gentes ſonos in pronunciatione quarundam Vocalium, Diphthongorum & Conſonantium habent, quos literis Græcis non exprimere potuit Conſtantinus, his peculiaribus ſonis novas finxit figuras. Deinde adſcripſit cuilibet literæ, tam Græcæ, quam a ſe inventæ, Sclavonicum quoddam

dam

Digitized by Google

dam Vocabulum, quod ab eadem litera incipit. Hoc vocabulum poſtea, ſicut apud Hebræos, nomen literæ manſit, cui adſcriptum erat. Exempli cauſa literæ Græcæ A addidit pronomen Sclavonicum As (lat. ego) Ab hoc Pronomine hæc litera nunc vocatur As, loco antiqui nominis Alpha. Eodem modo novæ Figuræ, e.c. qua ſonum Literarum tſch indicare voluit, adſcripſit vocem Sclavonicam tſcherw, quæ adhuc nomen hujus literæ apud omnes eſt. Propter hæc nova literis Græcis adſcripta nomina, & propter novas iisdem additas characterum figuras Conſtantinus dicitur literarum Sclavonicarum inventor: In primis a Pontifice Romano Iohanne IIX in Epiſtola (a) qua conceſſit primum Slavis, Latinæ Eccleſiæ in Moravia adhærentibus, linguæ Sclavonicæ publicum in cultus divini cæremoniis uſum.

 Non

(a) Hæc Epiſtola Pontificis invenitur apud multos magnæ auctoritatis Scriptores & Viros ſummarum dignitatum in Eccleſia Latina e. c. in Baronii Annal. Eccleſ. ad A. 880. n. 19. In Æneæ Sylvii poſtea Pii II. Pontif. Rom. Hiſtoria Bohem. c. 3. Item in Dubravii Epiſc. Olomucenſ. Hiſtor. Bohem. l. 1. c. 3. In Iren. della Croce Hiſtoria di Trieſte p. 613. &c. Sed pleriqve eam tantum citant, ut pondus addant elogio Linguæ Sclavonicæ, pauci eam afferunt integram. A nobis vero merito integra & ſæpius repetenda eſt, ut Pontificis hujus infallibilitate confundamus ſuperſtitionem eorum qui linguam tantum Latinam excluſis omnibus aliis in rebus ſacris admittere volunt. *Literas* (inquit Pontifex Ioh. IIX) *Sclavonicas a Conſtantino quondam Philoſopho repertas*, quibus Deo laudes debitæ reſonant, Jure laudamus, & ut in eadem lingua Chriſti Dei noſtri præconia & opera enarrentur jubemus. Neque enim tribus tantum, ſed omnibus linguis Dominum laudare authoritate Sacra monemur, quæ præcipit, dicens: Laudate Dominum omnes gentes, & collaudate eum omnes populi. Et Apoſtoli repleti Spiritu S. locuti ſunt omnibus linguis magnalia Dei. Hinc & Paulus cœleſti quoque tuba inſonat, monens: Omnis lingua confiteatur quia Dominus noſter IESUS CHRISTUS in gloria eſt Dei Patris. De quibus etiam in prima ad Corinthios epiſtola ſatis & manifeſte eos admonet, quatenus

Digitized by Google

Non retinuit vero hic Philoſophus & Characteris Sclavonici Auctor nomen Conſtantini usque ab obitum, ſed poſtquam aliquandiu in Moravia Epiſcopus fuiſſet, Romam rediens, ibidem nominis Latini loco adoptavit Græcum Cyrilli. Per quam vero mutationem nominis, quia Scriptores omnes eum deinde conſtanter neglecto Conſtantini nomine, Cyrillum appellant, (cum tamen illud diutius quam hoc habuiſſet) in hac Hiſtoriæ parte moleſta orta eſt confuſio. Quam auxit Methodii, Fratris Conſtantini, in Epiſcopatu Moraviæ ſucceſſio. (b) Ita ut multi e Conſtantino quondam (c) Philoſopho, poſtea dicto Cyrillo, fecerint duos, ex illo patrem ex hoc filium; Alii vero Methodio

---

nus lingvis loquentes Eccleſiam Dei ædificemus. Nec ſane fidei vel doctrinæ aliquid obstat ſive Miſſas in eadem Sclavonica lingua canere, ſive Sacrum Evangelium & Lectiones divinas Veteris & Novi Teſtamenti bene translatas & interpretatas legere, aut alia Horarum officia omnia pſallere. Quoniam qui fecit tres linguas principales, Hebræam ſc. Græcam & Latinam, ipſe creavit & alias omnes ad laudem & gloriam ſuam.

(b) Teſtatur hoc Dubravii ſeries Episcoporum, quæ hiſtoriæ ejus Bohemicæ addita eſt, & confuſionem horum nominum & fratrum his verbis tollit: Primus Archiepiſcopus Moraviæ *Cyrillus*, natione Græcus, *prius Conſtantinus Philoſophus dictus*, a Nicolao I. pontifice Max. A. C. 887. Sedem Velegradenſem ſuscepit, poſtquam Triballos primum, inde Suantoplucum Moravorum Regem, cum univerſa gente, (quæ Viſtula, Danubio, ac Vago Flumine terminabatur) in fide Chriſti initiarat. Fuere hi Marcomanni Veterum quondam hiſtoriis celebratiſſimi. Hic quum Eccleſiæ quinque ferme annis præſediſſet, Archiepiſcopatui ceſſit, Adrianique Pontificis nutu *Methodium fratrem Eccleſiæ Velegradenſi præfecit*.

(c) Plerique legunt in Epiſtola Iohannis IIX Pontif. *a Conſtantino quodam Philoſopho*; Sed Antonius Pagi in Critica T. III. ad annum 880, n. 61. pro *quodam* reſtituit feliciter *quondam*: Id quod cum Dubravii verbis: *Prius Conſtantinus Philoſophus dictus*, convenit, & hiſtoriæ verum ſenſum & nexum conſervat & confirmat.

Digitized by Google

dio Fratri tribuerint, quæ de Cyrillo commemorantur. (d) Nova quoque ratio ſcribendi linguam Sclavonicam non a Conſtantini, ſed a Cyrilli nomine dicta eſt Cyrillica, ſive, ut plerique hodie corrupte ſcribunt Cyrulica, cum potius, ſi Sclavorum pronunciationem ſequi vellent, Kiriullica ſcribere deberent, (Vocalis u additur ad indicandam aliquo modo pronunciationem Sclavonicam literæ liquidæ. l.)

Apices hujus Characteris Cyrillici beneficio aliquot Typographicarum officinarum apud Italos & Ruſſos manſerunt fere incontaminati & irretorti. In Manuſcriptis, vero partim per calami mercenarii furorem Calligraphicum. & tachygraphicum, hoc eſt, per eos qui vel inutilem literarum ornatum, vel majus e ſcribendi celeritate lucrum affectarunt; partim per ſcribarum imperitiam & negligentiam, adeo mutatus eſt, ut ex eo alius & quaſi novus ortus ſit. Eodem modo ac e Græcæ & Latinæ lingvæ Charactere majori hodiernus minor natus eſt, & e Germanicæ linguæ figuris typographicis tot aliarum monſtroſarum moleſta ſeges adhuc quotidie provenit. Accepit quidem hic corruptus ſcribarum Sclavonicorum character novum nomen, & vocatus eſt *Glagolicus* ſive *Glagoliticus*, ſed latet ſub figurarum ejus larva vetus & genuinus Cyrillicus, qui, lineamentorum qualitate fere amiſſa, eundem tamen conſtanter ordinem, eandem pronunciationem, idem literarum nomen, tanquam veriſſimos originis teſtes retinet. In iisdem etiam regnis & provinciis, quibus Glagoliticas literas ſcribarum inſania obtruſit, Croatiæ, ſcilicet, Dalmatiæ aliisque, Cyrullicus ſimul, ut archetypus, in uſu eſt,

(d) Hæc & alia omnia certa & incerta, Ioh. Georg. Stredowski Parochus in pago quodam Moraviæ, collegit, connexit, & Sanctorum ſuorum Cyrilli & Methodii hiſtoriæ, ſeu potius fabulæ, magnam partem inde pertexuit. (Ann. 1710. Soliſbaci edit. 4to.)

Glagoliticus vero dicitur a Verbo Sclavonico glagoliti (loqui) quia hac ſcribendi ratione primum vulgaris dialectus, & nihil fere quod ad res ſacras ſive eccleſiaſticas ſpectabat expreſſum eſt, quemadmodum in oppoſitione Linguæ Slavonicæ, & characteris Cyrillici, qui in rebus Theologicis & moralibus à typographis olim tantum apud Ruſſos in uſu fuit, character illorum, quem ſcribunt, ſive tachygraphicus, (Skoropiſs) & Dialectus quam eo exprimunt, ſimplex ſive vulgaris (proſtoi) dicitur.

Qui Hieronymo hujus characteris Glagolitici inventionem attribuunt, vocant eum *Hieronymianum*, ſed fruſtra diſtinguunt eum à Cyrulico, e quo ortus, & ita multo junior eſt; non enim in primis ſtatim annis eo deformitatis pervenit, quo nunc eum conſpicimus. Et qui Cyrillici auctorem faciunt Hieronymum, refutantur ab Hiſtoriæ Civitatis Tergeſti (vulgo Trieſt) Auctore Jreneo della Croce, p. 614. non tantum Pontificis Joh. IIX teſtimonio, qui Conſtantinum ejus inventorem vocat, ſed & temporis ratione, quia diu poſt mortem Hieronymi inventio literarum Sclavonicarum Conſtantino à Pontifice tribuitur. Qui certe hanc gloriam invidiſſet homini Græco, linguæ barbaræ in rebus ſacris Curiæ Romanæ minus grato Patrono, & auctoritati Pontificis Rom: ſubjecto epiſcopo, ſi vel veſtigium in hiſtoria de merito hoc Hieronymi, Sancti, & doctiſſimi Eccleſiæ Latinæ patris inveniſſet. Diſplicuit ſententia hæc etiam Scaligero, quia Hieronymi Verſio Bibliorum Dalmatica, ſcripta eſt charactere Dalmatio, id eſt, Latino, non Serviano.

Servianus dicitur hic Scaligero Cyrillicus character, quia apud Serviæ incolas in uſu eſt; ſed minus commode hac ratione, & præter neceſſitatem fit πολυώνυμος. *Croaticum* jam jam alii eum nominant; & quia Bulgari etiam eum receperunt, poſſet etiam Bulgaricus appellari. Propter Verſionem tamen Hieronymianus dici poſſet, nam Codex Sclavonicus non videtur eſſe nova verſio, ſed Hieronymi Dalmatica, literis tantum aliis ſcripta, &

in

Digitized by Google

in paucis ob dialectum mutata, id quod Doctiſſimi Patris hujus auctoritas, & in ſcientia linguarum excellentia; ſeculi vero quo Cyrillus & Methodius vixit, barbaries & ignorantia veriſimillimum facit. Eadem ratione, qua etiam character Glagoliticus, quo libri eccleſiaſticæ devotionis, qui in hunc usque diem apud Sclavonicas gentes quasdam in uſu ſunt, non propter inventionem, ſed propter Hieronymi verſionem Hieronymianus dicitur (e).

Qui Glagoliticam Scripturam vocant Buchwitzam (f) utuntur vocabulo Sclavonico (buch) ſive ut alii ſcribunt, & pronunciant: (bog) hoc eſt (Deus) e quo primitivo addita terminatione (witza) fit adjectivum & ſignificat apud eos (divina) quia hæc ſcriptura in edendo, ut vocant, divino officio; adhibetur ad differentiam ſcripturæ codicis Biblici, quæ eodem Sclavonico formationis modo Cyrulwitza appellatur.

Character Glogoliticus triplici nobis occaſione innotuit:

I. Per Orationem Dominicam, quam edidit Vir maxime reverendus & ob linguarum peritiam celeberrimus Dominus Andreas Müllerus, Conſiliarius Electoralis Brandenburgius, & Præpoſitus Eccleſ. Berlin. in Centuria Verſionum hujus Orationis, pag. 56. quam exſcripſit e Catechiſmo quodam Sclavonico Venet. MS, ut in margine annotatum eſt. Nomen Venetiarum mihi primo intuitu dubium movit, quo reſpectu hic Catechiſmus dicatur Sclavonicus? utrum Sclavonica lingua in genere intelligatur, aut in ſpecie quædam ejus dialectus? Venetiis enim Dialecti om-

(e) Blondus in Italia illuſtrata reg. XI, ſcribit: Hieronymus officium divinum, quo Catholici utuntur Chriſtiani, ex Græco in idioma Sclavonicum traduxit, quod glorioſus pontifex Eugenius IV. per noſtras manus illis confirmavit.

(f) Hornius in præfatione in Boxhorn. Orig. Gall. Hieronymus, inquit, Scripturam Buchvvitzam, nomine neſcio unde ſumpto, dictam reponit; Cyrillus aliam, quæ ab illo Cyrulvvitza audit.

omnium regnorum quæ in Hungariæ vicinia ſunt Sclavonicæ dicuntur. Sed ceſſavit hoc dubium, poſtquam contuliſſem lectionem, quæ huic Orationis Dominicæ verſioni latinis literis ſubjecta eſt, & inveniſſem Croaticam pag. 53. & Glagoliticam p. 56. unà cum titulis, manifeſto errore transpoſitas eſſe. Ea quæ Croatica dicitur Characteri Glogolitico ſubſcribenda eſt, & quæ huic addita, cum Titulo (Sclavonica) in ejus loco reponenda. Hujus Orationis Dominicæ in Croaticam Dialectum verſæ, charactere Glagolitico ſcriptæ, & in ære ſculptæ, primo loco hic mentionem facere volui, quia apud nos in multorum manibus eſt, propter iteratam Centuriæ Müllerianæ editionem, quam debemus Sebaſtiano Godofredo Starck: Gymnaſii noſtri Conrectori olim meritisſimo, amico & Collegæ meo ſuavisſimo, deinde Profeſſori Linguarum orient: Gryphiswaldenſi, qui Vitam Mülleri addidit eamque docta præfatione ornavit. (Berlini Anno. 1703. 4to.)

II. Anno 1561. L. Baro Johannes Ungnad, decus familiæ Comitum de Weiſenwolf, patriæ ſuæ Carniolæ, vicinisque regnis & provinciis, in rebus religionis purioris, ſuccurrere volens; Verſionis Novi Teſtamenti & aliorum librorum edendorum curam ſuſcepit, (g) & dirigente doctisſimo Theologo Primo Trubero, opemque ferentibus Antonio Dalmata, ſacerdote ex Servia, & Stephano Conſule, ſacerdote ex Boſnia, Typographiam triplici charactere inſtructam, Cyrillico ſcilicet, Glagolitico, & Latino, in Ducatu Wirtenbergico comparavit. Sumptuum onus ipſe quidem maxima ex parte tulit, ſublevavit illud tamen Munificentia Regis Bohemi Maximiliani, & trium Electorum Principum, Saxonici, Brandenburgici (h) & Palatini

(g) vid. Matthæi Dreſleri Chronic: Comitum Ungnad: Lipſ. 1601. 4to.

(h) Liberalitas hæc Elect. Brandenb. omnibus iis notanda eſt qui Marchion: Brand: merita in Patriam, Religionem & rem literariam colligunt.

Digitized by Google

ni, Landgrafii etiam Haſſiæ, & Ducis Wirtenbergici. Hæc typographia fuit prima, e qua in Germania prodierunt libri charactere Glagolitico expreſſi. Fuit vero, proh dolor! in hunc usque diem etiam ultima. Dom: Baro Joh. Ungnad commendavit quidem eam paulo ante obitum ſuum uxori & hæredibus tanquam ſibi chariſſimum theſaurum, poſtea tamen aut periit, aut in angulo quodam otioſa latet, quia ab eo tempore ne linea quidem hoc charactere expreſſa lucem vidit. Fuerunt & libri editi non feliciores. Nam plurima pars incidit in manus eorum, qui Verſiones Bibliorum in Vernaculas quovis modo impediunt, à quibus in itinere in Slavonicæ Linguæ provincias vi rapti Neuſtadii in Auſtria retenti & incluſi ſunt (i) Quo factum eſt, ut jam in perpaucorum manibus ſint. Principes quibus vel dicati, vel propter ſumptuum partem miſſi ſunt, pauca exemplaria in Bibliothecis ſuis, ab Anno 1562. conſervant. In quarum numero etiam Regia & Electoralis Berlinenſis eſt. (k) Captiva vero illa volumina, ſiqua in Auſtria integra ſuperſunt, merentur ut Reges & Principes Evangelici, Aulæ Viennenſis amici, partem eorum vel per legatos ſuos redimant, vel ſumptuum titulo repetant, vel alio quocunque commodiore modo e carceris ſitu liberent, in Bibliothecarum ornamentum, in Germaniæ, promotricis ſtudii linguæ Sclavonicæ gloriam; in Doctorum Virorum commune gaudium; in Ungnadiorum denique meritorum debitam compenſationem. Comites & Domini quidam in Auſtriacis provinciis acceperunt etiam exemplaria nonnulla, unde Novum Teſtamentum & Explicatio pericoparum

(i) vid: Herman: Fabronium Moſeman in der Summariſchen Welt-Hiſtorie.

(k) Videtur hoc latuiſſe Dn. Andr. Müllerum, nam ex hoc Novi Teſt. exemplari Orationem Domin: Glagolitice ſcriptam cum MS Veneto conferre potuiſſet.

Digitized by Google

rum Evang. Dominic. ſive Poſtilla, venerunt in manus B. Dn. Doctoris Lichtſcheidii, præpoſiti Colonienſis apud nos, ex hujus vero hæreditate in meas. Non pauci præterea horum Codicum Bibliopolis Baſileenſibus, qui eo tempore omnium celeberrimi erant, transmiſſi ſunt, ut quocunque modo diſtraherentur: (l) Tam rari tamen ubique fere facti ſunt, ut Dom. Valvaſor, Vir harum rerum peritiſſimus, accuratiſſimusque hiſtoriæ Carniolæ vicinarumque provinciarum ſcriptor, publice confiteatur, ſe Codicem Novi Teſt: Glagoliticum nunquam vidiſſe. (m)

Et hic Illuſtris: Dom. Baro Valvaſor Tertius eſt qui memoriam & figuras Characteris Glagolitici poſteritati, in opere ſuo hiſtorico reliquit (n). Idem teſtatur Miſſale Slavonicum Romæ ſæpius typis Glagoliticis edi (o). Omiſit Dn. Valvaſor multa, quæ in genere ad Characteres Glagoliticos, in ſpecie vero ad ſcriptorum typis Ungnadianis editorum, faciliorem lectionem pertinent. J. G. Stredowski Tabulam ſuam e Valvaſore quidem deſcripſit, & hiſtoriæ Cyrilli & Methodii inſeruit, ſed nec omiſſa ſupplevit, nec errores correxit. Hinc conſtitui novam Tabulam characterum Glagoliticorum huic hiſtoriæ addere, eamque Studioſæ Iuventuti notis quibusdam explicare.

Nota

(l) Dreſſerus in Chron. Ungnad. pag. 81.

(m) In Topographico - Hiſtorica deſcriptione Ducatus Carniolæ Tom. II. p. 346.

(n) ibid Tom. II. p. 272

(o) Quorum editionum unam in Catalogo Bibliothecæ Sparvefeldianæ conſpexi, ſub titulo Directorii Sacerdotum, Ann. 1605. 4.

Digitized by Google

Notæ ad Tabulam, quæ Characteres Glagoliticos in aere ſculptos continet.

TAbula hæc diviſa eſt linea perpendiculari craſſiori in duas æquales partes, quarum quælibet dimidium literarum, id eſt ſedecim comprehendit. Nomina Slavonico-Glagolitica harum literarum eodem adſcriptorum numerorum ordine, hæc ſunt.

1	As	a	9	Semla.	s. lene	17	on	o	25	Ot,	ot
2	Boga	b	10	Iſche	i	18	Pokoi	p	26	ſchtſcha.	ſchtſch
3	Widil	w	11	I	i	19	Rtzi	r	27	tzi	Z
4	Glagol.	g	12	Je	j	20	Slowo	ſ forte.	28	tſcherw	tſch
5	Dobro	d,	13	Kako	k	21	Twerto	t	29	Scha	ſch-forte
6	Jeſt.	e	14	Ludi	l	22	iik	u	30	Jer.	
7.	Schiwjete.	ſch, lene	15	Misliti	m	23	fert.	ph	31	Jad	Ja
8	Selo	s lene	16	Naſch	n	24	Chier	ch	32	Jus,	Ju

Sibilantes num. 7. 8. 9. 20. 29. leniores & fortiores in lingua Sclavonica bene diſtinguuntur; 8, quidem & 9. diverſæ figuræ, eandem vero pronunciationem habent, & conveniunt Germanico ſ. poſt vocalem longam vel diphthongum, ut in Aas, Käſe, n. 20. pronunciatur ut ſ. duplex in faſſen, meſſen, Riſs. n. 7. ſch lenius, ut g. Gallicum ante e &, i. 29. vero ut noſtrum ſch in Flaſche, Schall, Tiſch.

n. 6. (e,) ſive epſilon verſus ſiniſtram apertum, & in MSS duobus punctis notatum, ſignificat, literam vocalem hanc non cum aſpirationeSclavonica eſſe exprimendam,Sed utGræcorum ε Ψιλόν. Si vero hic ſemicirculus verſus dextram apertus eſt, ablatis punctis, pronuntiatur cum aſpiratione Sclavonica (quæ convenit noſtro Jod) ut Je.

n 30. idem valet ac Hebræorum ſcheva ſub litera finali mobili. Utraque partium majorum hujus tabulæ, ſubdividitur in tres alias columnas, tenuioribus lineis perpendicularibus diſtinctas. Prima habet tres ſeries, quæ conſtant Charactere primæ, ſecun-

Digitized by Google

dæ & tertiæ magnitudinis, quo typographia Ungnadiana uſa eſt & Italicæ adhuc utuntur. Spatia in ſecunda ac tertia ſerie vacua relicta, indicant omiſſas figuras plane convenire cum majore & minore charactere a dextra & ſiniſtra parallelo.

Secunda columna exhibet earundem literarum Glagoliticarum majores & minores figuras in Manuſcriptis.

In Tertia columella literæ Latinæ additæ ſunt, ad exprimendam pronunciationis convenientiam.

Sub inferiori linea transverſa continentur partim literæ contractæ in unam figuram, ſive compendia ſcribendi, vulgo abbreviaturæ dicta; partim vero notæ, quæ literis ſuperius adduntur: Abbreviaturarum harum ratio communis hæc eſt: Antecedentis literæ pars poſterior fit ſimul pars anterior vel inferior ſequentis.

ut n. 1. literæ r ſuperior pars, erigitur in poſteriore parte lit. w & p. quia hæc inferiorem partem literæ r ſimul exprimere poteſt,

n. 2. literæ o dimidium ſuperius, ſtat in poſtoriore parte literæ w, ſed ſcribarum incuria hanc partem literæ o etiam aliis literis appinxit, exempli cauſa literæ k & n, & aliis.

n. 3. Sunt exempla literarum quarundam lateribus conjunctarum. t, & a; l, & w.

n. 4. Nota circumflexi indicat literam unam vel plures omiſſas eſſe, ut in voce ſsadj, circumflexus monet figuram n. 30. I, deeſſe & literam d. legendam eſſe quaſi illi ſcheva Hebraicum ſubſcriptum eſſet, qui ſonus apud Ruſſos, & figura, quæ eum indicat, dicitur Jer.

Super t & w notat circumflexus abſentiam vocalis harum præpoſitionum o: easque legendas eſſe to & wo.

n. 5. Circumflexus ſuper (e) & (ſ) integrarum vocum contractionem oſtendit, illa legitur jeſt, hæc ſſwato,

n. 6. Super litera r, in voce Krstowa, idem accentus indicat Vocalem breviſſimam, ſive nexum literarum (r) & (s) omiſſum eſſe.
n. 7. Idem ſuper p vocis kapli, defectum ſyllabæ *it* ſupplet & legenda eſt kapitli.
n. 8. Accentus acuti figura, literæ E inſcripta, monſtrat hanc vocalem legendam eſſe cum aſpiratione Sclavonica, ut je. O vero cum ſuperſcripto t, exhibet præpoſitionem ot.
n. 9. peculiarem denique & Sclavonicam quarundam literarum pronunciationem indicat circumflexi figura ut, in voce krala ſonum literæ (l) aliis linguis præter Sclavonicæ dialectos minus notum.
n. 10. Communiſſimus ejus uſus eſt, quando literæ loco numerorum ponuntur.

Libri qui hoc Charactere e Typographia Tubingiana prodierunt, ſunt:

I. Novum Teſtamentum, duabus partibus. Tubingæ Ann. 1562. 4to. Quarum prior comprehendit Evangeliſtas & Acta Apoſtolorum, poſterior Epiſtolas Apoſtolorum & Apocalypſin.

Utramque dedicavit Primus Truber Maximiliano Regi Bohemiæ, Germanicis verbis, & ſimul deſcribit religionem Græcorum, cui plerique Chriſtiani Sclavonicam linguam loquentes, & Cyrulicis Glagoliticisque literis utentes, in Boſnia, Servia & Bulgaria, addicti ſunt. Laudatque ſubſidii hujus Regis ad erigendam hanc utriusque Characteris Typographiam, cauſam, ut ſcilicet Chriſtiani horum regnorum, imo Turci ipſi, quibus eadem lingua ibidem vernacula eſt, Scripturam S. legere poſſint. Confirmat etiam quinque gentes, ſive incolas in Croatia, Dalmatia, Boſnia, Servia, & Bulgaria, duplices has characterum figuras habere, ſed tantum in libris ſacris, item in

Catechiſmo quodam ſed non integro (p) Refert denique quod Interpretes ſive Novæ Novi Teſtamenti hujus verſionis auctores in plerisque Latinam Erasmi, & Germanicam Lutheri ſecuti ſint verſionem, non tamen neglectis aliis, inprimis Bohemica propter quædam difficiliora vocabula.

II. Præcipui, Fidei Chriſtianæ articuli e locis Theologicis Philippi Melanchthonis. Tubingæ 1562. 4to. 1½ Alphab. Duci Saxon: Auguſto dedicati.

III. Poſtilla; collecta, ut Truberus in dedicatione & præfatione Germanica ſcribit, e Poſtillis Lutheri, & Phil. Melancht. Item e Joh Brentii explicationibus, &, ut in præfatione ad Nov. Teſtam. fol. 10 additur, e Loſſii Poſtilla, Anno. 1562. 4to. 2½ Alph.

IV. Abecedarium, cujus Titulus eſt: Tabla ſa ditzu &c. Sglagolskimi ſſlowni tſchitati &c. h. e. Tabula pro liberis, ut Glagolitice ſive verbis in communi ſermone uſitatis legere, & præcipuos magisque neceſſarios articulos veræ & antiquæ fidei Chriſtianæ facilius diſcere poſſint. Continet hoc Abecedarium tantum literas Glagoliticas, maximæ, minoris, & minimæ figuræ, ſine ulla vero inſtructione, quomodo pronunciari debeant. Additæ ſunt literæ, quæ numerorum loco ſunt, & unica pagina ad formandas ſyllabas pertinens, aliaque Nominibus propriis e S. ſcriptura repleta, propter lectionis exercitium. Cæterum in hoc Alphabeto tres literæ omiſſæ ſunt, quibus tamen typographia Tubingenſis uſa eſt, quas Valvaſor in Tabula ſua bene addidit. Deſunt etiam abbreviaturæ; Item ſigna literis inſcripta.

V. Catechiſmi, elementario huic libello additi, Titulus eſt: Libellus, quo continentur articuli fidei Chriſtianæ, brevi addita

(p) Ex hoc Catechiſmo ſine dubio D. Andr. Mülleri oratio Dominica deſcripta eſt.

Digitized by Google

addita explicatione pro junioribus & ſimplicioribus. Una cum ſermone, ſive homilia, quomodo vox fidei in S. ſcriptura intelligenda ſit. In Croaticam linguam translatus, a Stephano Conſule, Dalmatino. Tubingæ, 8vo. 1561. Truberus Germanicam fecit præfationem, Stephanus Conſul ſubſcripſit quidem ſolus, quod in aliis libris non factum eſt, addit tamen: auxiliantibus bonis viris Croaticæ nationis.

His paucis hac prima vice literarum Sclavonicarum expertibus prodeſſe volui, Lectores doctiores, & magis expertos rogans, ut moneant, addant, continuent, perficiant, & meo proficiendi deſiderio etiam non deeſſe velint. Proxima occaſione hanc linguæ Sclavonicæ hiſtoriam continuaturus dicam, Deo volente, quædam de charactere Cyrulico in ſpecie, & de orto ex eo charactere Neo-Rusſico.

Digitized by Google

Digitized by Google

4. 5. 42
Digitized by Google
Frant
kn
Prah

Digitized by Google